

cultura|s

Espionatge i història
Pérez-Reverte publica 'Eva'
i rep el premi Barcino **P.4**

El gran encàrrec de Rodin
Els secrets de 'La Porta
de l'Infern' **P.12**

**Quan les cartes eren
literatura**

**Auge i caiguda de l'epistolari,
víctima de les noves tecnologies P.20**

Arturo Pérez-Reverte fotografiat a la medina de Tànger

JEOSM

'Eva' Apareix el segon títol de la sèrie amb què Arturo Pérez-Reverte dona un impuls decisiu a la novel·la espanyola d'espionatge. I, ahora, el pare del capità Alatrisme rep el reconeixement de la trobada Barcelona Novel·la Històrica. Conversem amb ell durant un passeig per Tànger

L'espia que em va estimar

SERGIO VILA-SANJUÁN

"A mi el què més m'agrada d'escriure una novel·la és el treball previ de documentació", assevera Arturo Pérez-Reverte. Passejant amb ell per Tànger es nota. Per exemple, recorrent l'evocador i una mica atrotinat hotel Continental, tocant a la Medina, on solia anar Paul Bowles, amb els seus arcs, les seves vidrieres de colors, les seves petites saletes i fins i tot un basar ple de bijuteria i objectes variats sobre els quals descansa plàcidament la pols dels anys. En aquest espai, on Bertolucci va rodar *El cel protector*, l'escriptor de Cartagena (1951) ha donat habitació a Lorenzo Falcó. Ovel·la negra d'una distingida família de Jerez dedicada al comerç de vins, expulsat amb deshonra de l'exèrcit per un embolic de faldilles, traficant d'armes per a Basil Zaharoff i després reclutat per l'espionatge espanyol, per al qual ha treballat servint successius governs i règims i ara, en plena Guerra Civil, ho fa al servei de l'Estat Major de Franco.

El personatge és un descregut, esclar. En la seva primera novel·la, titulada adequadament *Falcó*, li encarregaven la missió impossible

d'alliberar del seu empresonament José Antonio Primo de Rivera el primer any de la gran contesa. Com passava amb el *Chacal* de Frederick Forsyth, la gràcia era mantenir l'interès d'un lector que ja coneixia, pels llibres d'història, el final: el líder falangista va ser afusellat a Alacant. Ara, a *Eva*, la trama se centra en un vaixell carregat de l'or republicà pel qual s'enfronten Falcó i la seva passió i a la vegada antagonista de l'episodi anterior, l'espia russa Eva Neretva, amb qui es baralla a cops de puny en un capítol impactant.

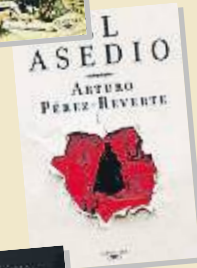
Pérez-Reverte ha imprès una brillantor nova i inesperada al fins ara més aviat adormit gènere d'espies espanyol, alimentat amb caràcter esporàdic per obres com les memòries de Luís González Mata *Cisne*, els assajos i novel·les de Fernando Rueda o l'oblidat volum de relats de Ricardo Fernández de la Reguera *Espionaje*. El pare del capità Alatrisme ha practicat en el nou terreny la seva habitual tècnica d'immersió total. "Als anys 30 -comenta- Tànger era un niu d'espies, perillós i fascinant. He estat vivint a la ciutat, prenent notes, llegint lli-

el pes del passat en ficció i no-ficció

Arturo Pérez-Reverte ha estat guardonat amb el premi Internacional Barcino, dins de la trobada Barcelona Novel·la Històrica, que organitza l'Institut de Cultura de Barcelona i comissaria aquest any Fèlix Riera. En anys anteriors l'han obtingut Lindsey Davis, Santiago Posteguillo, Simon Scarrow i Christian Jacq.

El jurat va destacar que Pérez-Reverte ha “combinat al llarg de molts anys històries majúscules i minúscules, sota una acurada documentació, una mirada pessimista i galdosiana del passat que per dret propi ja s'ha etiquetat com a *revertiana*, i una obsessió pel llenguatge, que ha adaptat sempre que la divulgació ho ha exigint”. Assenyalen a més que compleix les premisses que “la novel·la històrica ha d'entretenir, però també ajudar-nos a comprendre una època. Aquesta és la missió de l'escriptor que fuig de les trampes, dels llocs comuns i que construeix artefactes narratius amb què aconsegueix que el temps passat il·lumini el present”. Formaven aquest jurat Sergi Doria, Care Santos, Oscar López, Enric Calpena i Fèlix Riera.

L'atenció de Pérez-Reverte a la història i la seva utilització com a material narratiu arrenca de la seva primera novel·la, *El húsar*, publicada el 1986 i ambientada en les guerres napoleòniques. El focus es desplaça al Madrid vuitcentista en la seva següent narració, *El maestro de esgrima*. Però la seva consagració com a novel·lista històric té lloc sobretot amb la publicació el 1996 de la primera aventura d'*El capitán Alatriste*, un antiheroi de l'Espanya imperial, veterà dels terços de Flandes, del qual han aparegut sis aventures més. A *Alatriste* és on es dona forma especialment clara aquella “mirada pessimista i galdosiana” remarcada pel jurat. Continguts a part, cal destacar que l'“obsessió pel

llenguatge” per part de l'autor va ser determinant en la seva elecció com a membre de la Reial Acadèmia Espanyola. El seu discurs d'ingrés, el 12 de juny del 2003, va versar en conseqüència sobre “El habla de un bravo en el siglo XVII”.

“El trabajo de ambientación histórica y el necesario rigor del lenguaje –va assenyalar– me llevaron a adentrarme, también, por los vericuetos fascinantes del habla de germanía; esa lengua marginal, paralela a la general y en continua interacción con ella, que ha evolucionado con el tiempo para conservar su utilidad hermética; y que hoy es lo que algunos llamamos *golfarayo*: el argot de los delincuentes y de las cárceles. (...) Han transcurrido cuatro siglos, y esa jerga del hampa, riquísima, barroca, salpicada de rezos y blasfemias, no está muerta ni es una curiosidad filológica. Además de su influencia en el español que hablamos hoy, la germanía del XVI y XVII es un deleite de ingenio y una fuente inagotable de posibilidades expresivas”.

El pes de la història bascula sobre almenys dues novel·les d'ambientació contemporània (*La piel del tambor* i *La carta esférica*), en què dos episodis de navegació –el mar és un protagonista habitual de la narrativa revertiana– esdevinguts fa més d'un segle estan en l'origen de la trama actual.

Un experiment interessant són les seves dues novel·les de no-ficció, en realitat cròniques narratives de dos moments de rellevància històrica, *Cabo Trafalgar* i *Un día de cólera* (sobre el 2 de maig del 1808 a Madrid).

Si a *El asedio* Pérez-Reverte torna a l'escenari napoleònic, a *Hombres buenos* aborda un episodi de la Il·lustració espanyola i a *El tango de la guardia vieja* penetra en escenaris dels anys vint i trenta, i pot entendre's com un pòrtic a la seva sèrie més recent, la protagonitzada per Lorenzo Falcó.

bres de l'època... Tot està basat en llocs i escenaris reals”.

El resultat manté un to d'hiper-realisme atmosfèric. En un reportatge recent a *El País Semanal*, l'escriptor mostrava la *memorabilia* acumulada: la pistola Browning del 1910, l'encenedor Parker Beacon, les cafiaspirines que Falcó consumeix incessantment, la ploma Sheaffer que fa servir. “Avui –afegeix– no podem escriure com al segle XIX, perquè els lectors tenen molta cultura audiovisual. No fa cap falta que els descrigui com és una habitació. Però en canvi, introduint referències a certs objectes, sí que pots disparar en el seu cervell una sèrie d'evocacions”.

El restaurant Hamadi, la plaça del Petit Socco, el bonic barri de l'Alcassaba amb ressonàncies andaluses i olor de gessamí, on resideix la seductora Moira Nikolaos, són parades d'aquest itinerari que

El restaurant Hamadi, la plaça del Petit Socco o el barri de l'Alcassaba són parades d'aquest itinerari

no pot continuar al port vell de Tànger perquè va ser enderrocat fa uns quants anys i al seu lloc se n'alça un de nou i sense encant.

Les atmosferes de *Falcó* enllacen amb les d'*El tango de la guardia vieja*, novel·la de l'autor que també transcorria als anys vint i trenta, i també amb el llibre sobre la guerra civil espanyola explicada als joves que va publicar el 2015. A *Eva* reconstrueix el món mediterrani, ple de personatges turbulents i agents comunistes i feixistes, que va encoratjar les novel·les d'Eric Ambler i en els últims temps han volgut refer cultivadors del gènere d'espionatge com Alan Furst o del còmic com Vittorio Giardino. La diferència, ho diu el mateix Reverte, és que ell no només se serveix de documentació i hemeroteques. “He tingut la sort de portar una vida molt moguda. Jo he conegut la gent de la qual parlo, he anat als cabarets de legionaris i he tractat traficants al Líban”, manifesta.

“El present –afegeix– és tan vulgar que el que escric, ho faig per evadir-me”.

Arturo Pérez-Reverte ja té en marxa la tercera aventura de Falcó, de qui sap segur una cosa, “que acabarà retirat a l'Argentina, on mor als anys 60”.

Arturo Pérez-Reverte
Eva. Una aventura de Lorenzo Falcó
ALFAGUARA 400 PÀGINES 20,90 EUROS

BCN històrica

En paraules del tinent d'alcalde de Cultura de Barcelona, Jaume Collboni, el festival Barcelona Novel·la Històrica, que comença dilluns, vol posar l'accent en com la condició humana ha determinat la manera de fer dels homes i les dones que ens han precedit. El comissari Fèlix Riera, per la seva part, explica que el festival s'articula entorn de tres eixos: fer la història, protagonitzar-la i emmirallar-s'hi. Adjuntem una selecció d'actes.

DILLUNS 6

18.00 hores. SALÓ DE CENT AJUNTAMENT DE BARCELONA

Lliurament del premi Barcino a Arturo Pérez-Reverte.

19.30 h. TEATRE CONDAL

La condició humana en la novel·la històrica. Amb Jorge Edwards i Maria Molins.

DIMARTS 7

17.30 h. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

A la recerca de la condició humana. Rafel Nadal, Ferran Sáenz, R. Garrigais i Sergi Doria

18.30 h. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Veure i escoltar la història. Miquel Molina, Albert Serra, J. Olivares, David Castiello.

19.30 h. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

La història i jo. Pere Portabella, David Fernández, Marina Llansana, Jordi Cabré, Rafael de Ribot.

DIMECRES 8

17.30. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Elegits pels déus: Marguerite Yourcenar, per Rafael Argullol.

18.30. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Les emocions en la novel·la històrica, amb Xavier Theros, Pilar Rahola, Rafael Vallbona i Laura Borràs.

19.30. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Els vikings, per Jacinto Antón

DIVENDRES 10

18.30 hores. BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Edhasa. Quaranta anys apostant per la novel·la històrica. Amb Daniel Fernández i Xavier Bru de Sala.

18.30 hores. BIBLIOTECA JAUME FUSTER.

Trobada amb autors i llibreters